

LAGUTSKOTTETS BETÄNKANDE Nr 24/1973-74
med anledning av landskapsstyrelsens
framställning till Landstinget med förslag
till landskapslag om Ålands självstyrelse-
dag.

Landstinget har inbegärt utskottets utlåtande över ovannämnda framställning. Med anledning härav får utskottet, som i ärendet hört lantrådet Alarik Häggblom, lagberedningschefen Sune Carlsson, byråtjänstemannen Erolf Fellman, köpmannen Anton Kalmer, direktör Helge Mattsson, vaktmästaren Erik Vikström, timmermannen Lars-Erik Sandberg och ombudsmannen Ludvig Lönroth, vördsamt anföra följande.

Landskapets lagstiftningsbehörighet möjliggör bestämmelser om att landskapets och kommunernas ämbetsverk och inrättningar samt arbetsplatser skall hålla fridag på självstyrelsedagen. Också affärsrörelser och kontor kan genom landskapslag förbjudas att hålla öppet i sådan utsträckning, som landskapsstyrelsen föreslår. Däremot kan genom landskapslag icke föreskrivas, att statens ämbetsverk i landskapet skall hållas stängda, och detta gäller också sådan statsinrättningar som post och telegraf samt möjligen också alkoholbolagets butik.

Privatföretagen i affärsbranschen torde vara villiga att hålla stängt men räknar i allmänhet icke med att bevilja sin personal betald ledighet. Veckoarbetsschemat kan i regel utan svårighet ställas så, att full arbetsvecka uppnås fastän halva eller möjligen hela självstyrelsedagen är arbetsfri. Svårigheter kan uppstå i arbetsrörelser såsom elentreprenörsföretag och rörmokeriföretag, där möjligheten att upphöra med arbetet blir beroende av om byggarbetsplatser samtidigt upphör med arbetet.

På arbetstagarhåll är man givetvis villig att hålla betald ledighet medan en eventuell skyldighet att arbeta in fridagen exempelvis på följande lördag kommer knappast att omfattas. Ålands Fackliga Platsorganisation har införskaffat ett utlåtande från FFC:s jurist, som fogas till detta betänkande. Enligt detta utlåtande torde den bästa utvägen vara att genom kollektivavtal överenskomma om betald fridag, vilket knappast låter sig göra förrän kollektivavtal ingås skilt inom landskapet.

Då det för närvarande icke finns möjlighet att allmänt införa självstyrelsedagen som betald fridag genom lagstiftningsåtgärd och icke heller genom kollektivavtal, anser utskottet att landskapslagen i föreslagen form skulle medföra olika tillämpning i olika arbetstagargrupper.

sådan t kunde skapa en **irritation**, som skulle ha menlig verkan på strävan att uppnå syftet med förslaget.

Utskottet vidhåller sin uppfattning att den 9 juni borde firas såsom landskapets självstyrelsedag. Tillsvidare kan detta dock icke genomföras på det sätt utskottet skulle önska. Dagen borde i landskapslagstiftningen göras möjligast likställd med självständighetsdagen och genom kollektivavtal borde genomföras, att dagen hålles som betald fridag. På grund härav anser utskottet, att Landstinget icke borde antaga lagförslaget i föreslagen form.

Med hänvisning till det anförda får utskottet vördsamt föreslå

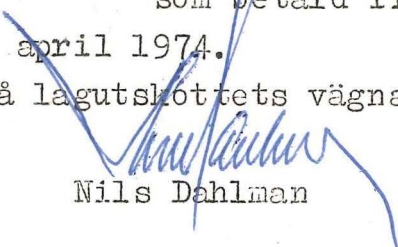
att Landstinget måtte förkasta lagförslaget,

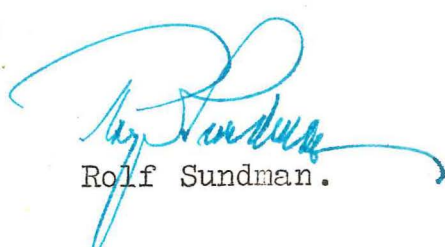
att Landstinget måtte hemställa hos landskapsstyrelsen om ny framställning i ämnet, samt

att Landstinget måtte hemställa hos landskapsstyrelsen om en undersökning av möjligheterna att i kollektivavtalen införa bestämmelser om självstyrelsedagen som betald fridag i landskapet.

Mariehamn, den 23 april 1974.

På lagutskottets vägnar:

Nils Dahlman

Rolf Sundman.

Närvarande i utskottet: ordföranden Dahlman, viceordföranden Olof Jansson samt ledamöterna Sundblom, Salmén och Bengtz.

FINLANDS FACKFÖRBUNDS CENTRALORGANISATION FFC r f

Ålands fackliga platsorganisation
Å l a n d

Ärende: Firande av Ålands självstyrelsedag som fredag
jämförlig med den 6 december

1. Ändrande av arbetsdag till fredag med lön

Enligt finsk rätt utför arbetstagare i arbetsförhållande arbete för annans räkning under dennes ledning och övervakning mot lön eller annat vederlag. Undantag från denna huvudregel kan med vissa begränsningar göras genom lag, kollektivavtal, arbetsreglementen eller arbetsavtal. Ändrande av högtidsdag till fredag med lön kan enligt min åsikt sakligt genomföras antingen genom lag eller kollektivavtal.

Finlands självständighetsdag eller den 6 december är en fredag med lön. Firande av denna dag som högtids- och fredag har stadgats genom lag (Lag om firande av självständighetsdagen som högtids- och fredag 26.11.1937/388) Härjämte finnes stadganden om vissa fredagar utan lön.

2. Den åländska självstyrelsens ställning i arbetslagstiftningen

Enligt 2 kapitlet i Självstyrelselag för Åland har lagstiftningsbehörigheten fördelats mellan Ålands landsting och rikets lagstiftande organ eller riksdagen. Till rikets lagstiftningsbehörighet hör allmänna lagar

då ärendet rör arbetarskydd, kollektivavtal och medling i kollektiva arbetstvister samt annan arbetslagstiftning med i 13 § 1 mom 6 p omförmälda undantag.

I 13 § 1 mom 6 p Självstyrelselag för Åland har landstinget medgivits rätt att utöva landskapets lagstiftningsrätt i ärenden som rör arbetsavtal, arbetsreglemente och läroavtal; arbets- och bostadsförmedling; tiden för öppenhållande av handels- och andra rörelser samt affärskontor.

Stadgandena om arbetstagares arbetstid, såsom de olika arbetstidslagarna anses tillhöra lagstiftningen angående arbetarskyddet. Arbetsrådet, som eljes är sakkunnig, då det gäller dessa lagar, har likväl varit av den uppfattningen, att lagen om självständighetsdagen icke hör till dess kompetensområde. I enlighet härmed skulle lagen om självständighetsdagen icke tillhöra lagstiftningen om arbetarskyddet. Med stöd av detta anser jag, att varken lagen om självständighetsdagen eller den därmed jämförliga tilltänkta lagen om Ålands självstyrelsedag skulle tillhöra de lagar riksdagen äger stifta på grund av stadgandena om arbetarskydd.

Å andra sidan anser jag icke, att fråga är om sådant ärende, som kan hänföras till stadgandena i 13 § 1 mom 6 p i Självstyrelselag för Åland. Då arbetslagstiftningen i allmänhet även eljes tillkommer riksdagen, anser jag på denna grund, att även lagen om firande av Ålands självstyrelsedag borde stiftas av riksdagen. Enär saken likväl icke är helt entydig, då en fridag i alla händelser skall hänföras till villkoren i ett arbetsförhållande, har jag vänt mig till justitieberiet för att detta måtte uttala sin åsikt i ärendet.

3. Möjligheten att använda kollektivavtal

Överenskommelse i ärendet kan naturligtvis nås genom kollektivavtal, men då bör man beakta, att enligt lagen om kollektivavtal stipulationerna i dessa binder endast sådana arbetsgivare, vilka antingen själva varit parter vid ingående av kollektivavtal eller som är medlemmar i arbetsgivarorganisationer, som varit parter vid ingående av dessa. Vilda arbetsgivare fås inte härigenom med i systemet. En organiserad arbetsgivare bör giva samma förmåner även åt icke organiserade arbetstagare.

217.
Kollektivavtalens effekt kommer sålunda att bli beroende av i huru stor omfattning arbetsgivarna är organiserade.

Enligt 17 § 1 mom i arbetsavtalslagen (30.4.1970/320) är arbetsgivare skyldig att tillämpa åtminstone de löne- och andra villkor , som bestämts för ifrågavarande eller därmed närmast jämförligt arbete i riksomfattande kollektivavtal, vilket bör anses vara allmänt i vederbörande bransch. Om ni således lyckas genomdriva ett riksomfattande kollektivavtal rörande ifrågavarande ärende, så skulle detta enligt min uppfattning vara bindande även för vilda arbetsgivare. På grund av arbetsgivarförbundens uppbyggnad tror jag nog att detta är rätt svårt.

Helsingfors den 22 mars 1974

Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC r f

Tarja Halonen
Jurist

Översättningen gjord av

Jorma Lindberg

häradsskrivare i Ålands härad
Mariehamn